

Ludivine Sarah Stewart, *The regulation of AI-based migration technologies under the EU AI Act: (Still) operating in the shadows?* (Regulacja technologii migracyjnych opartych na sztucznej inteligencji w świetle unijnego Aktu w sprawie sztucznej inteligencji. Działając (nadal) w cieniu?) „European Law Journal” 2024, vol. 30, no. 1–2, s. 122–135, <https://doi.org/10.1111/eulj.12516>

L.S. Stewart podejmuje w swym tekście rozważania łączące dwa niezwykle aktualne i ważne wątki współczesnej debaty publicznej: jeden dotyczący sztucznej inteligencji, drugi – migracji międzynarodowych. Punktem wyjścia jest obserwacja coraz powszechniejszego wykorzystywania w skali globu systemów sztucznej inteligencji w zarządzaniu migracją i granicami. W literaturze przedmiotu – na co zwraca uwagę Autorka – wskazuje się liczne zagrożenia związane z zastosowaniem tych systemów, w szczególności w odniesieniu do ochrony praw podstawowych migrantów oraz praworządności. Autorka szuka więc odpowiedzi na pytanie, jaki potencjał dla ochrony tych wartości w obszarze zarządzania migracją oraz granicami posiada unijny Akt w sprawie sztucznej inteligencji. Wypada zaznaczyć, że w chwili tworzenia i publikacji tekstu regulacja ta pozostawała jeszcze w fazie projektowania, natomiast obecnie ma postać obowiązującego aktu prawnego (Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji).

Identyfikując wyzwania w zakresie zapewnienia praworządności i ochrony praw podstawowych w przypadku sięgania po systemy sztucznej inteligencji w dziedzinie zarządzania migracją, L.S. Stewart w pierwszej kolejności podnosi problem wielości zaangażowanych podmiotów. Władze publiczne często nie mają technicznie możliwości, aby we własnym zakresie opracować używane w poszczególnych procedurach systemy sztucznej inteligencji, co może rodzić obawy o nadmierną zależność sektora publicznego od sektora prywatnego oraz pytania o zasady odpowiedzialności poszczególnych podmiotów. W świetle nowej unijnej regulacji odpowiedzialność ta zależy od poziomu ryzyka poszczególnych systemów sztucznej inteligencji. To z kolei prowadzi do pytania o właściwe zakwalifikowanie danego systemu, najpierw w ogóle jako systemu sztucznej inteligencji, potem jako systemu o określonym poziomie ryzyka. Poprawność tej kwalifikacji staje się zatem warunkiem koniecznym ochrony praw podstawowych migrantów. W dalszych punktach rozważań Autorka wskazuje, że choć Akt w sprawie sztucznej inteligencji zawiera istotne regulacje w tym zakresie, to w wielu aspektach wciąż pozostawia ważne pytania. Najdalej idące wymagania prawne dotyczą systemów wysokiego ryzyka. W kolejnych fragmentach wskazano zatem obowiązki, jakie ciążyą na dostawcach oraz podmiotach stosujących takie systemy w obszarze zarządzania migracją i granicami. Następnie przeanalizowane zostały mechanizmy oceny zgodności dokonywane *ex ante* przez dostawców systemów oraz działania monitorujące realizowane przez organy nadzoru.

Na koniec przedstawiono – niezwykle istotne z perspektywy specyfiki analizowanego obszaru zastosowania sztucznej inteligencji – zagadnienia związane z rolą jednostek: osób fizycznych i prawnych, a konkretnie z wykorzystaniem przez nie środków ochrony prawnej przewidzianej w Akcie w sprawie sztucznej inteligencji.

W szczególności chodzi o prawo uzyskania wyjaśnienia na temat procedury podejmowania decyzji w indywidualnej sprawie z wykorzystaniem systemów sztucznej inteligencji określonego rodzaju oraz prawo do wniesienia skargi. W odniesieniu do tej ostatniej kwestii Autorka pozytywnie ocenia ewolucję projektu, która doprowadziła do wprowadzenia do Aktu przepisu art. 85, stanowiącego, że każda osoba fizyczna lub prawna mająca podstawy, by uznać, że zostały naruszone przepisy rozporządzenia, może wnieść skargę do odpowiedniego organu nadzoru rynku. Rozwiązanie to pozwala na wniesienie skargi m.in. przez organizacje pozarządowe, co w przypadku ochrony praw migrantów może mieć nieprzecenione znaczenie. Jak bowiem trafnie zauważa L.S. Stewart, migranci niejednokrotnie napotykają poważne przeszkody w dostępie do wymiaru sprawiedliwości, a także do informacji i reprezentacji, a dodatkowo przed zgłoszeniem nieprawidłowości powstrzymuje niektórych obawa o negatywne konsekwencje dla ich statusu pobytowego. W przypadku gdy będzie chodziło o problemy wykorzystania sztucznej inteligencji, skala owych trudności może w ocenie Autorki znacznie wzrosnąć, ponieważ aby zakwestionować sposób wykorzystania jakiegoś systemu, może być potrzebna specjalistyczna wiedza o tego rodzaju technologiach.

W podsumowaniu L.S. Stewart podkreśla pozytywną rolę nowej regulacji w analizowanym obszarze, równocześnie jednak wskazuje na zidentyfikowane braki i niedoskonałości oraz konkluduje, że przyjęcie Aktu w sprawie sztucznej inteligencji stanowi raczej punkt wyjścia, nie zaś koniec dyskusji w tym przedmiocie.

*Agnieszka Narożniak**

<https://doi.org/10.14746/spp.2025.2.50.11>

* WSB Merito University in Poznań, Poland | Uniwersytet WSB Merito w Poznaniu, Polska, <https://orcid.org/0000-0002-3091-9849>, e-mail: agnieszka.narozniak@poznan.merito.pl.